

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.018 у Хмельницькому
університеті управління та права імені
Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидатки юридичних наук, доцентки
Рижук Ірини Володимирівни на дисертацію
Валентини Бшарівни КІЗЛЯР на тему «Інформаційне законодавство в
механізмі правового регулювання відносин», поданої на здобуття
освітньо-наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. У сучасному суспільстві інформація відіграє важливу роль у розвитку політичних, економічних, соціальних, правових та інших процесів не тільки в Україні, але й у всьому світі. Функціонування будь-якого органу публічної влади, державних і недержавних установ, громадських об'єднань й окремо взятих громадян, що не мають доступу до інформації і не використовують її, важко уявити. Але стрімкі інформаційні процеси супроводжуються як позитивними, так й негативними наслідками. Задля мінімізації негативних наслідків необхідним є забезпечення чіткого правового регулювання інформаційних відносин, що виникають між різними суб'єктами. Зазначене обумовлює важливість належного законодавчого забезпечення, яке становитиме підґрунтя будь яких відносин, в тому числі інформаційних.

Із врахуванням стрімкого розвитку сфери інформаційних відносин, виникає значна кількість питань, які потребують правового регулювання. Сьогодні, на жаль, спостерігається неузгодженість формування законодавства із цих питань, що призводить до наявності окремих проблем як теоретичного, так й практичного значення. Окрім того, складність законодавчого регулювання інформаційних процесів обумовлена тим, що вони охоплюють відносини в усіх сферах суспільства та регулюються нормами різних галузей права, які потребують узгодження між собою.

Проблема регулювання інформаційних правовідносин посідає значне місце як в інформаційному праві, так і в галузевих юридичних науках, оскільки умови суспільного життя зазнають постійних змін та зумовлюють необхідність використання нових комплексних підходів до дослідження правовідносин в інформаційній сфері.

Окрім того, не менш важливою проблемою є наявність недоліків в чинному законодавстві, оскільки окремі положення інформаційного законодавства є застарілими, недостатньо розроблені юридичні механізми реалізації й захисту права на інформацію, спостерігається термінологічна неузгодженість, наявні суперечності у регулюванні певних суспільних відносин нормативно-правовими актами, що призводить до неоднозначного тлумачення їх норм та створює перешкоди для їх належного застосування.

Враховуючи наведене, є потреба в розвитку нових напрямків державної політики в інформаційній сфері, зокрема, щодо реформування інформаційного законодавства, яке має відбуватися послідовно із врахуванням національних особливостей та міжнародних стандартів. Вирішення наявних проблем потребує наукового розгляду й обґрунтування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Розроблені автором та викладені у дисертаційному дослідженні наукові положення, висновки та рекомендації мають високий рівень обґрунтованості. Дисертанткою опрацьовано та проаналізовано значну кількість наукових джерел як вітчизняних, так й зарубіжних науковців, якісно проаналізовано нормативно-правове забезпечення та міжнародний досвід правового регулювання інформаційних відносин. При цьому аспірантка оперує як роботами науковців радянського періоду, так і найновішими вітчизняними та зарубіжними публікаціями, що присвячені дослідженню окремих аспектів цієї проблематики. На особливу увагу заслуговує проведений дисертанткою глибокий та послідовний аналіз нормативно-правових актів європейських країн із питань, пов'язаних із обігом інформації. При дослідженні питань, що

розкривають тему дисертаційного дослідження, у кожному конкретному випадку авторка критично аналізує напрацювання науковців, висловлюючи при цьому власну думку, що свідчить про його високу наукову культуру. Зроблені у дисертації висновки та рекомендації логічні та є результатом всебічного та об'єктивного аналізу досліджуваних явищ, здійсненого за допомогою сучасного наукового інструментарію.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації обумовлюється тим, що дисертація Кізляр В.Б. є одним з перших в Україні комплексних наукових досліджень інформаційного законодавства як елементу правового механізму. Низка теоретичних положень, висновків і рекомендацій дисертантки мають наукову новизну і практичну значимість і є достатніми для роботи такого рівня.

Вважаємо аргументованим виділення об'єкту інформаційних правовідносин, а саме інформаційний ресурс як організована сукупність інформації, інформаційних продуктів, технологій та інформаційних комунікацій з визначеним правовим режимом, які призначені для інформаційного забезпечення життєдіяльності людини, суспільства та держави.

Особливо цінним є висновок здобувачки, що інформаційні відносини, на відміну від інших суспільних відносин, які існують лише в реальному вимірі, існують як в реальному, так й у віртуальному просторі. Складовою частиною інформаційних відносин потрібно вважати відносини в мережі «Інтернет», що мають інформаційну наповненість і є інформаційно-віртуальними відносинами. Інформаційно-віртуальні відносини як новий вид інформаційних відносин – це суспільні відносини, що виникають, змінюються і припиняються щодо обігу інформації в кіберпросторі.

Акцентуємо увагу на тому, що аспірантка виділяючи ознаки притаманні правовому регулюванню інформаційних відносин поряд з такими ознаками як нормативність, системність, внормованість та цілеспрямованість виділила таку ознаку як реальність, а саме реальність як правове

регулювання інформаційних відносин пов'язане з реально існуючими відносинами чи віртуальними відносинами, які проявляються в реальних суспільних відносинах. Варто відзначити науковий внесок здобувачки щодо належного доведення необхідності законодавчого закріплення поняття цифрові права і свободи та законодавчого обмеження прав штучного інтелекту, що знайшло відображення у дисертаційному дослідженні.

В процесі дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні правові прийоми та методи пізнання, що дозволило дисертантці всебічно дослідити правові аспекти регулювання інформаційних правовідносин та обґрунтувати напрями подальшого вдосконалення законодавства України щодо їхньої реалізації. Висновки та рекомендації авторки є логічним продовженням результатів всебічного й об'єктивного аналізу досліджуваних явищ. Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження, наукових положень та рекомендацій дисертантки підтверджено їхньою апробацією та схваленням на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Повнота викладу положень дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та результати дисертації висвітлено у 11 наукових публікаціях, зокрема: 4 статтях, з яких 3 – опубліковано в наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні, а також у 7 тезах наукових доповідей – у збірниках матеріалів всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій. Зокрема в наукових публікаціях було визначено зміст поняття «інформаційні відносини», розкрито правову природу поняття «інформаційні права» та його значення, проаналізовано еволюцію правових джерел інформації в трудових відносинах, досліджено захист від соціально шкідливої інформації як форми забезпечення гідності народу, охарактеризовано інформаційне законодавство як складову інформаційної безпеки, виявлено проблеми теорії та практики суспільних інформаційних відносини, визначено поняття інформаційно-віртуальних відносин та

здійснено порівняння понять «інформаційний простір» і «правовий простір». Зазначене свідчить про те, що авторкою у наукових публікаціях у повній мірі розкрито основний зміст дисертації та обґрунтовано отримані наукові результати відповідно до мети статті (поставленого завдання) та висновків.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Попри позитивну оцінку дисертації В.Б. Кізляр, варто звернути увагу й на те, що у дисертаційному дослідженні мають місце суперечливі положення, які потребують додаткової аргументації. Зокрема, доцільно було б розглянути більш детально дотичні інформаційні права. Також, потребує додаткового обґрунтування позиція авторки щодо визнання інформаційно-податкових правовідносин комплексним поєднанням інформаційних відносин у податковій сфері і податкових відносин, пов'язаних з обігом інформації. Окрім того, вважаємо що потребують обґрунтування у роботі положення щодо визнання штучного інтелекту суб'єктом інформаційних відносин і обмеження його прав.

Разом з цим, наявність окремих дискусійних положень дисертації суттєво не зменшують її наукову значущість, і не знижують позитивну оцінку роботи та її цінність.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження **Валентини Бшарівни Кізляр** на тему «**Інформаційне законодавство в механізмі правового регулювання відносин**», відповідає вимогам, встановленим Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково

обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, що має істотне значення для науки цивільного права, а його авторка – **Валентина Бшарівна Кізляр** заслуговує на присудження їй освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензентка
доцентка кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова,
кандидатка юридичних наук,
доцентка

Ірина РИЖУК

22 вересня 2022 р.